

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXVI. (20)

No. (Štev.) 44

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

2. novembra 1967

Bodimo samo Slovenci

Iz govora Miloša Stareta na proslavi narodnega praznika in dneva slovenske zastave v Buenos Airesu.

29. oktober je naš narodni praznik, dan slovenske svobode. Dan slovenske zastave je dan zvestobe slovenstvu.

Vsi narodi, v katerih je razvita zavest, da so narod, proslavljajo te velike dneve slovesno in svečano, in to brez razlike političnih in svetovnih nazorov, brez razlike stanov in poklicev. Ta dan so vsi eno. Celo narodi, ki so še mladi, še v razvoju, med katere spada tudi ta, kjer živimo mi, z občudovanja vrednim ponosom slavijo svoje narodne praznike, in njihova zastava jim je svetinja.

Pri Slovencih včasih izgleda, da na zunaj ne znamo pokazati svojih čustev, kar dela vtis, kakor da ne bi imeli razvite narodne zavesti in da si ne bi bili sveti, da smo vsem velikim narodom enakovredni. Imamo zgodovino, smo se razvili z lastno močjo, in imamo vrsto velikih mož. Smo zrel narod v polnem pomenu besede. Le nekaj pogledov.

Pojdimo na Gosposvetsko polje in si pokličimo v spomin dogodek pred 600—700 leti. Na knežjem kamnu sedi od svobodnih slovenskih kmetov izvoljen svobodni slovenski kmet. Je ustoličevalec novega kneza, novega vladarja. Ta novi knez, novi vladar se mu približa s svojim spremstvom, med katerim so svetni in cerkveni dostojanstveniki. Vsi so v svečanih oblačilih, v škrlatu in zlatu, samo novi knez, novi vladar je oblečen v preprosto obleko kmeta in samo tak se sme približati ustoličevalcu — svobodnemu slovenskemu kmetu. Knez postane vladar, ko ga ustoliči od svobodnih kmetov izvoljeni ustoličevalec, kar dokazuje, da je ljudstvo izvor oblasti, ker ono dovoljuje ustoličenje. Šele potem, ko novi vladar obljubi, da bo pravičen vodnik in sodnik, mu ustoličevalec v imenu slovenskega ljudstva izroči oblast. To ustoličenje je pristojevo, pogodben prenos oblasti od ljudstva na novega vladarja.

Začetnik moderne teorije o narodni suverenosti Francoz Bodin je pred 400 leti podrobno opisal to ustoličenje in ugotovil, da je to edinstven primer v zgodovini narodov, in ta primer demokracije nima tekmeča v zgodovini.

Zakaj vam to danes pripovedujem. Prav sedaj, v zadnjih dneh je slovenski znanstvenik izdal knjigo v angleščini o nastanku pogodbene teorije in o prenosu oblasti pri ustoličenju na Gosposvetskem polju. Pri tem je znanstveno dokazal tole:

Ko je pred 200 leti Thomas Jefferson sestavil slavno ameriško Deklaracijo neodvisnosti, je imel pred seboj tudi knjige Bodina. Ustavil se je pri ustoličenju po staroslovenskem obredu na Gosposvetskem polju, napravil lastnorodne pripombe in izjave, in osnovne ideje tega ustoličenja je vnesel v to zgodovinsko Deklaracijo neodvisnosti.

Demokracija, kakršna je bila rojena pri Slovencih, je tako dala iz svojih korenin življenjski sok demokraciji naroda in države, ki sta danes najmočnejša in najvplivnejša, lahko rečemo, prva na svetu.

Pri sv. maši smo se spominjali vseh, ki so se borili za slovensko svobodo. Posebej se bomo danes spomnili ob 50-letnici smrti tistega velikana, ki je izvedel resnično in pravično revolucijo v slovenskem narodu na političnem, gospodarskem, socialnem in na vseh področjih javnega in narodnega življenja. Bil je genij, ki je slovenski narod tako prekrasil in njegovo zavest tako dvignil, da je v borbi za svobodo postavil idejo, katere se je oprijel ves narod in doživel zmagovalno 29. oktobra 1918. leta. O tem mozu boste slišali besede, ki so jih napisali vrhovi naše kulturne ustvarjalnosti.

Še en pogled.

Zrelost naroda se najbolj pokaže ob zgodovinskih prelomnicah. Dogodki leta 1941 so dokazali, da so bili pri nas še vedno sveži sadovi Krekovega dela, in da smo še vedno gledali na svobodo

ANGLIJA SE BORI ZA ČLANSTVO V SET-u

Na zasedanju zunanjih ministrov Skupnega evropskega trga je francoski zunanji minister Couve de Murville znova zavrnil britansko prošnjo za razpravljanje o angleškem včlanjenju v to zahodnoevropsko gospodarsko organizacijo.

Po De Gaullovi naročilu je franc. zun. minister trdil, da Anglija še vedno ni zrela za včlanjenje v SET, ker je njeno gospodarstvo praktično na tleh in ker še vedno ni funt šterling prenehal biti mednarodna valuta. Anglija mora tudi odpraviti vse trgovske prednosti, ki jih nudi državam britanskega Commonwealtha, se pravi svojim bivšim kolonijam. Dokler vsaj teh treh, za Francijo osnovnih zahtev, Anglija ne bo sprejela, ne more biti govora o njenem članstvu v SET-u.

Britanska vlada je razjarjena objavila, da ne bo klonila pod De Gaullovo ponižujočo taktiko do Anglije. Britanski predsednik Wilson je zahodnonemškemu predsedniku Kiesingerju, ki se je te dni mudil na obisku v Londonu, pojasnil britansko stališče do SET-a takole: Anglija vztraja in bo vedno vztrajala, kljub francoski opoziciji, na zahtevi o začetku pogajanja za njeno včlanjenje v organizacijo; Anglija nadalje smatra, da ima pravico do včlanjenja v SET, še bolj pa do pogajanj za včlanjenje, ne glede na to, kako se bodo ta pogajanja zaključila; Anglija tudi meni, da mora pet članic SET-a, zlasti Nemčija, ki ne nasprotujejo britanskemu včlanjenju v organizacijo, močnejše vplivati na Francijo, da bi ta prenehala s svojim zavlačevalnim postopkom.

V Londonu so tudi objavili, da Anglija ne bo sprejela francoskega veta kot zadnji odgovor na njeno prošnjo za

včlanjenje v SET, ker Francija sama si ne more prisvajati bodočnosti. V Londonu tudi menijo, da je edina ovira britanskemu včlanjenju v SET samo gral. De Gaulle osebno.

Britanski zunanji minister Brown je v daljšem govoru v britanskem parlamentu zavrnil francoske zahteve glede britanskega včlanjenja v SET, točko za točko in poudaril, da je Anglija pripravljena pogajati se s SET-om o vseh francoskih zahtevah. Anglija edinole zahteva, da bi ji dovolili začeti se pogajati s SET-om ter bo zato vztrajala na tej zahtevi tudi v bodoče.

Zahodnonemški predsednik Kiesinger je izjavil, da njegova vlada meni, da bo Anglija nekega dne postala članica SET-a, da pa je treba trenutno zadevo previdno voditi, ker „udarjanje s pestjo po mizi pri De Gaullovi ne zaleže. To ima lahko samo nasprotni učinek.“ Kiesinger je tudi dejal: „Prepričati moramo De Gaullo, da ni druge poti. To je morda težka zadeva, toda ni druge izbire.“ Opazovalci trdijo, da je s to izjavo Kiesinger jasno povedal, da je imel z De Gaullovo že mučne razgovore o tem problemu in da njemu samemu ni uspelo doslej prepričati ga o pomenu britanskega članstva v SET-u.

V Angliji se Wilsonova vlada nahaja v težkem položaju vsled velikih stavk in drugih družbenih problemov, ki zadevajo državo. Wilson je v parlamentu v zvezi s tem objavil, da je njegova vlada ugotovila, da se je britanska komunistična partija skupno z drugimi revolucionarnimi elementi zagrizla spraviti angleško gospodarstvo na tla. Vlada namerava vsled tega podvzeti potrebne ukrepe proti omejenim elementom za zaščito gospodarstva in življenjske ravni v državi.

Zaključek sinode v Vatikanu

Minuli teden se je zaključilo enome-sečno zasedanje škofovske sinode v Rimu. Na zaključni seji bi moral govoriti papež Pavel VI. sam, pa zaradi bolezni tega ni mogel storiti. Zato so navzočim škofom njegov govor prebrali, istočasno pa objavili, da obolenje ni resnega značaja ter je posledica velike delavnosti, ki jo je papež Pavel VI. razvijal v zadnjih tednih.

Na zaključni seji je večina škofov odklonila zrahljanje odredbi, ki v katoliški Cerkvi veljajo glede mešanih zakonov. Škofje so pozvali svetovne politične voditelje na mir.

S sinode, prve te vrste v zgodovini kat. Cerkve, takojimenovani liberalni škofje odhajajo razočarani. Ti škofje so menili, da bo mogoče sinodo spremeniti v neke vrste organizacijo, ki bo višja od zastarele konservativne rimske kurije, katera je bila do nedavnega neke vrste vatikanska vlada.

Prav tako na sinodi niso rešili problema kontrole rojstev. To vprašanje ostaja nerešeno, če ga je mogoče smatrati za vprašanje sploh. Učenje kato-

liške Cerkve v tej zadevi ostaja nespremenjeno. Menijo pa, da bodo škofje o tem znova razpravljali čez tri leta, ko se bodo predvidoma sestali na novo sinodo.

Glede zadeve mešanih zakonov so škofje glasovali za ohranitev dosedanjih odredb katoliške Cerkve, le s to olajšavo, da naj bi posamezni škofje za svoje škofije določali v posameznih primerih n. pr. veljavnost zakona za katolika, sklenjenega pred nekatoškimi duhovnikom. Prav tako naj bi posamezni škofje v svojih škofijah imeli pravico določati, ali mora katoliški zakonec zahtevati vzgojo svojih otrok v katoliški veri.

Predsednika ZDA in Meksika Johnson in Gustavo Díaz Ordaz sta podpisala dogovor, po katerem ZDA odstopajo Meksiku področje El Chamizal. S tem so bila zaključena daljša pogajanja med obema državama za popravilo sedanje meje med ZDA in Meksikom v korist slednje države.

kot na dobrino nepreeceljive vrednosti. Ko je bila ta tedaj v nevarnosti, je ves slovenski narod stopil v njeno obrambo in v obrambo slovenske zemlje. Aprila meseca leta 1941 ga ni bilo slovenskega moža ali fanta, ki je nosil orožje, da bi omahoval. V vseh je bil nezlomljiv duh borbenosti. Še več! Imeli smo prostovoljce. Navdušila se je mladina. Ne pozabni so tisti dnevi nam, ki smo jih doživljali.

Naslednjih dogodkov ne bom opisoval. Okupacija, neizmerno trpljenje, komunistični nož v hrbet. V času največje nesreče nas je komunizem razkral in zapeljal tudi prenekatero resnično svobodoljubno Slovence. Navidez je kazalo, da smo borbo izgubili. Dvajset let komunističnega vladanja pa je dokazalo, da je bil komunizem v naši najbrdnejši uri le zvodnik in zapeljivec. Zmagovita je naša ideja!

Mnogi od tistih, ki so se dali prevarati komunistom in so se borili na njihovi strani v prepričanju, da gre za svobodo, so danes v razočaranju duhovno strti. Celo taki so, kot smo brali, da bi si želeli biti v družbi mrtvih tovarišev pod zemljo. Tolikšna je bridkost razočaranja.

Danes smo zbrani tukaj pristaši različnih organizacij in gibanj, različnih strank in nazorov. Toda s svojo navzočnostjo ste dokazali, da smo samo Slovenci in nič drugega kot Slovenci. Kakor smo danes ob tem velikem slavlju samo Slovenci, tako vas rotim in prosim, da ostanemo samo Slovenci vedno, kadar gre za velike stvari. In svoboda naše domovine naj bo danes nam in vsem Slovincem v svetu najvišja dobrina — največja stvar.

Ne pozabimo, da se obdobje v slovenski zgodovini, začeto aprila 1941, približuje novemu in morda odločilnemu razpletu. Zavedajmo se tega tako, da bomo združeni prav vsi, miselno in idejno in delu tako, kot so bili naši predniki leta 1917 in kot smo bili mi leta 1941. Pripravljeni žrtvovati vse za svobodo naše domovine. Prislusnimo tistim bratom doma, ki so spoznali komunistično prevaro in si želijo luči in svetlobe, ki jo more dati le svoboda. Strnimo se z njimi v enotno borbo vse dotlej, da doseže narod v domovini svobodo, in da v svobodi odloči, kakor je odločeval svobodni slovenski kmet po svobodnem ustoličevalcu na Gosposvetskem polju, kdo in kako mu bo vladal.

Humphrey v Saigonu

V Vietnamu je bil prejšnji teden za ameriško letalstvo teden velikih uspehov proti komunistom. Ameriški bombniki so prvič podnevi bombardirali Hanoj in objekte okoli severnovietnamske prestolnice, poleg tega pa letališča v Severnem Vietnamu, ki jih uporabljajo sovjetska lovka letala Mig za protiletalsko obrambo. Ameriške veletrdnjave so ponovno bombardirale tudi prelaz Muggia, ki ga Hočiminhovi komunisti uporabljajo kot prehodno točko za infiltracijo svojega moštva iz Severnega v Južni Vietnam.

V Saigonu je v nedeljo priletel severnoameriški podpredsednik Humphrey na

proslavo ustoličenja južnovietnamskega novoizvoljenega predsednika Nguyen Van Thieu-a. Ob prihodu na letališče, kjer ga je pričakal tudi severnoameriški vrhovni poveljnik v Vietnamu gral. Westmoreland, je Humphrey izjavil, da bodo „ZDA držale slovesno obljubo, ki so jo dale Južnemu Vietnamu in še nadalje podpirale vietnamsko ljudstvo in vietnamsko vlado“.

Severnovietnamskim komunistom se je posrečilo ujeti sina severnoameriškega admirala McCaina, ki je moral skočiti s padalom iz svojega poškodovanega letala ter je padel v jezero sredi Hanoja.

I Z T E D N A V T E D E N

Urugvajski predsednik general Oscar Gestido še ni povsem rešil politične krize svoje vlade. Namesto prejšnjega ministra za gospodarstvo senatorja Amilecarja Vascocellos-a je imenoval na ta položaj bivšega podpredsednika Cesarja Charlone. Ostalih izpraznjenih mest v vladi še ni zasedel, ker se je med tem razmerje med njim in njemu nasprotno skupino v lastni stranki zaostrojilo. Njegov bivši minister za gospodarstvo senator Vascocellos ga je v javnem govoru silovito napadel ter mu med drugim očital nezvestobo. Prav tako je napadel zunanega ministra Hectorja Luisija. Predsednik, kakor njegov zunanji minister sta smatrala, da je s tem govorom prizadeta njuna čast ter sta žalivca pozvala na dvoboj. Senator Vascocellos je poziv na dvoboj sprejel. Urugvajska politična javnost je sedaj v pričakovanju razpleta te stvari.

V Madridu je imela policija prejšnji teden precej opravka z demonstranti. Studentje in delavci so zahtevali več svobode za ustanavljanje sindikalnih ustanov ter akademskih društev. V ne-

redih je policija aretirala nad 600 demonstrantov.

V mestu Camiri v Boliviji vojaški državni tožilec zahteva za francoskega komunističnega publicista-gverilca Regisa Debraya 30 let zapor, za argentinskega slikarja Cira Bustosa pa 20 let.

„Frei — čilski Kerenski“ je naslov knjigi, ki jo je napisal brazilski pisatelj Fabio Vidigal da Silveira, izdala pa ena od katoliških založb v Buenos Airesu. Pisatelj je bil pred časom na povabilo čilskih desničarskih krogov na obisku v Čilu, kjer je javno kritiziral Freiev zakon o agrarni reformi ter je zato moral zapustiti Čile. V knjigi med drugim navaja, da bi morale sosednje države z oboroženimi silami intervenirati v Čilu ter preprečiti, da se v tej državi ne bi ponovil primer Kube. Knjiga je seveda v Čilu prepovedana, bila je pa poslana na naslove vojaških osebnosti, poslancev in senatorjev.

V Teheranu v Iranu so imeli 26. oktobra velike kraljevske slavnosti. Vladajoči šah se je sam kronal kot šah šahov, nato pa položil dragoceno krono tudi na glavo cesarice Farah Diba.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Sindikati razpolagajo z milijanskimi sredstvi

Glavna delavska konfederacija je nedavno zaprosila vlado, naj bi dovolila, da bi vsem nameščencem od plače odtrgali po 500 pesov, ki naj bi jih odvajali v sklad za poplavljenec. Sklad za poplavljenec bi bil pri Glavni konfederaciji dela. Vlada tej prošnji ni ugodila, ker na eni strani ne prizna sedanjega vodstva, na drugi strani pa ni hotela, da bi CGT razpolagala z novimi sredstvi za svojo propagando.

V zvezi z gornjo odločitvijo vlade je veliki buenosaireski dnevnik La Prensa dne 30. oktobra objavil uvodnik o milijonskih skladih, s katerimi razpolagajo peronistični sindikati. Zanje pravi, da so edina ustanova, ki se pod plaščem sindikalizma bavijo s politiko naprej ter v svoje politične namene trošijo milijone in milijone. Kot primer s kako velikimi sredstvi razpolagajo sindikati, ki jih imajo peronisti v svoji upravi, navaja La Prensa zneske sindikata trgovinskih nameščencev v Mar del Plati. V blagajniškem poročilu, ki je bilo predloženo kongresu sindikata med 7. in 15. oktobrom, so take postavke: izdatki proti obračunu \$ 54.778.000.—. To so bile podpore raznim listom, kakor tudi bivšim kandidatom pri prejšnjih volitvah; izdatki za potovanja 950.000 pesov, izdatki za tisk \$ 7.785.000, prošnje \$ 4.000.000, prva razsodba \$ 6.000.000, druga razsodba \$ 5.000.000, zakon štev. 16881 \$ 4 milijone, plačana poročila \$ 6.000.000, podpore za stavke \$ 3.000.000 publicistična kampanja \$ 12.000.000 itd. List zahteva od vlade, naj napravi red po sindikatih in naj jih uredi tako, kot so urejeni po vseh demokratskih državah, kjer si nameščence sam izbira sindikat, ne pa da mora biti prisiljen v tistem, kjer njegove prispevke izrabljajo v politične namene.

Krieger Vasena v Evropi

Minister za gospodarstvo dr. Krieger Vasena je v Evropi. Več dni je bil v Zahodni Nemčiji, kjer je imel razgovore s predstavniki nemške vlade in nemškega gospodarstva za udeležbo

nemškega kapitala pri izvajanju velikih javnih del v Argentini. V Zahodni Nemčiji so pokazali veliko razumevanje za napore sed argetinske vlade za obnovo gospodarstva in za zaustavitev inflacije ter je v njej dr. Krieger Vasena dosegel, da je sprejela v plasi-ranje argentinskih državnih bonov za 100 milijonov nemških mark.

Nemški privatni kapital bo tudi močno udeležen pri izvajanju velikih javnih del v Argentini. Med drugim tudi obratov na pogon atomske energije.

Iz Bonna je Krieger Vasena odšel v London, kjer kažejo prav tako pripravljenost za sodelovanje britanskega privatnega kapitala pri obnovi argentinskega gospodarstva in za modernizacijo poljedelstva.

Izraelski polkovnik o judovski zmagi

Izraelski polkovnik Yehuda Harari, ki se je udeleževal bojev v Sinajski puščavi, je o poteku šestdnevnega vojskovanja med Izraelom in arabskimi državami govoril na večeru Argentinsko-izraelske zbornice v Buenos Airesu. Poudarjal je, da je vojna sicer trajala 6 dni, odločilna zmaga je pa bila dobljena v prvih 100 minutah. V tem času je izraelsko letalstvo uničilo arabsko letalstvo. Že ob prvem letalskem napadu je bilo uničenih 300 arabskih letal. Nad Sinajsko puščavo so Egiptani izgubili 410 letal, Izraelci pa samo 19. Arabci so imeli moderne sovjetske tanke, Izraelci pa stare Shermane, toda v te so vdelali nove Diesel motorje ter jih opremili z angleškimi 105 cm topovi z dosegljivostjo granat v daljavo 2 km in pol. Arabski, t. j. sovjetski tanki, so imeli 75 cm topove z dosegljivostjo izstrelkov v daljavo 1 km in pol. V Sinajski puščavi je bila bitka, v katero je posegalo 1000 tankov. Nastope izraelskih tankov je vedno podpiralo letalstvo, Arabci pa svojih tankov zvečini niti uporabljati niso znali. V tej bitki so Arabci izgubili 900 tankov, 300 letal, 10.000 ujetnikov in okoli 40.000 mrtvih in ranjenih, Jordanci so imeli na svojem bojišču 15.000 mrtvih. Sovjete je ta strahotni poraz Arabcev stal nad dve milijardi dolarjev.

PROSLAVA SLOVENSKEGA NARODNEGA PRAZNIKA IN DNEVA SLOVENSKE ZASTAVE

V Slovenski hiši so se letos že tretjič zbrali slovenski javni delavci — odborniki vseh slovenskih organizacij, ustanov in domov, slovenski dušni pastirji, vzgojitelji slovenske mladine, kulturni ustvarjalci in predavatelji v naših organizacijah, da skupno proslavijo slovenski narodni praznik 29. oktobra ter dan slovenske zastave. Letošnja proslava je bila v soboto, 28. oktobra, torej na predvečer slovenskega narodnega praznika.

SV. MAŠA ZA ZASLUŽNE SLOVENCE

Proslava se je začela s sveto mašo v Slovenski kapeli. Imel jo je g. direktor msgr. Anton Orehar za vse slovenske maše, laike in duhovnike, ter žene, ki so se žrtvovali za slovenski narod ter se borili za njegovo svobodo. Po evangeliju je g. msgr. Orehar razvijal tehtne misli o delu za narod, za slovensko skupnost, za njeno ohranitev z naslonom na Cerkev in z življenjem po njenem nauku in odločitvah vaticanskega koncila.

SLAVNOSTNA AKADEMIJA

Bila je v veliki dvorani Slovenske hiše. Vsako leto so jo doslej za to akademijo okrasila slovenska dekleta. Toda letos so to napravile tako lepo, da je človeka ob pogledu v dvorano kar prevzela topla slovenska domačnost. Dolge mize v dvorani so bile pogrnjene z belimi prtji, na njih so bili potreseni rdeči nageljni, nageljni v šopkih so bili tudi v posodicah, v katerih sta bili v vsaki po dve slovenski svileni zastavi. Resnično toplo domovinsko občutje je polnilo lepo dvorano. Domovina se je približala svojim zvestim sinovom. Pred odrom sta bili razpeti veliki zastavi. Na eni strani je bila argentinska, na drugi pa slovenska.

Oder za drugi del slavnostne akademije s prizorom, ki je bil posvečen prvoborniku za slovensko svobodo dr. Janezu Ev. Kreku, je pripravil s svojo veliko sposobnostjo režiser in pisatelj g. Marijan Willemart. Na desni strani je bil obešen slovenski grb, v sredi je bila postavljena slovenska zastava šolskega tečaja nadškofa dr. Jegliča iz Slovenske hiše, ki je bila prav ta dan blagoslovljena ter so se tako z njo v proslavo dneva slovenske svobode povezali tudi slovenski otroci, pred njo je bila vaza z velikim šopkom rdečih nageljnov. Na levi strani je bila projicirana slika dr. Janeza Ev. Kreka.

Ko so zamrli zvoki argentinske in slovenske narodne himne, je slavnostno akademijo začel tajnik Narodnega odbora za Slovenijo.

g. Miloš Stare.

Toplo se je zahvalil vsem, ki so prišli na skupno proslavo slovenskega narodnega praznika in dneva slovenske zastave, nato pa razvijal globoke misli

o pomenu tega dne v življenju slovenskega naroda s pogledom v bodočnost. Vsi so jim sledili s pozornostjo ter so govornikova izvajanja nagradili z živahnim odobravanjem. (Govor objavljamo na uvodnem mestu.)

Za g. Staretom je stopil na govorniški oder predsednik Slovenskega katoliškega akademika društva

g. Jernej Dobovšek

ter je v imenu slovenske mladine v proslavo rojstva slovenske svobode in dneva slovenske zastave spregovoril naslednje besede:

Spoštovani!

Danes obhajamo praznik zastave. Pomislimo na pomen, ki ga ima za nas kot poedince in kot člane slovenskega naroda. Zastava je le simbol, nekaj zelo dragega, ki se pogosto tako globoko doživlja, da ne najde izraza v besedi: domovina.

Ta pojem, domovina, se spreminja v času vzporedno z razvojem družbe, ki polagoma prehaja v narod. Ta pa tudi stopnjuje svojo zavest, in pride čas, ko čuti zahtevo po neodvisnosti, ki se kaže v polnem življenju na slehernem področju človekovega delovanja.

Danes praznujemo to vrhunsko odločitev slovenskega naroda, ko je prvič, svobodno odločil o svoji bodočnosti. To dejstvo, pričakovano celo tisočletje, je stalo veliko žrtv in truda tedanjih narodovih vodilnih mož. Zato nam je domovina morda mnogo dražja, kot drugorodcem, ki so stalno uživali svobodo in neodvisnost v vsej polnosti.

Naša naloga je, da to počelo, svobodno odločitev uresničujemo sleherni trenutek.

Sile nas vseh morajo stremeti za novim 29. oktobrom, ki bo odrešil naš narod izpod komunističnega jarma; in ko bo narod sam suvereno odločil o lastni usodi.

Naša zastava bo vedno plapolala po vsem svetu. Svobodna Slovenija potrebuje močno intelektualno in ekonomsko emigracijo, ki bo tako v tovarnah, kakor v šolah in na univerzah, ali pa v poslanskih zbornicah svobodnih držav jasno in odločno zagovarjala njene težnje, potrebe in zahteve.

Pogoj za to je, da je sleherni slovenski človek, kremenita osebnost. Za to moramo vse storiti, kar je v naših močeh, da bo naš mladi rod prejel čim popolnejšo vzgojo in izobrazbo. A moramo vedeti, da je nemogoče vzgojiti pravega sina Slovencev, če istočasno ne gradimo pravega človeka.

Iz naših najmlajših, ki se bodo čutili Slovence na svoj, bolj univerzalni način, mora izžarevati ponos, da so sinovi staršev, ki so prišli iz Slovenije z visoko kulturo ter so bili med prvimi, ki so se borili proti ideologiji, ki danes zaslužuje tretjino človeštva.

Če bomo to dosegli, zavedno in aktivno emigracijo, bo obstoj svobodne

Slovenije zagotovljen in z njim zagotovljen prepored Slovencev in slovenstva v svetu.

Tudi govor g. Jerneja Dobovška so zbrani slovenski javni delavci sprejeli s ploskanjem.

Prizor v počastitev dr. Kreka ob 50-letnici njegove smrti

Bil je po zamisli g. dr. Tineta Debeljaka, režisersko ga je pa postavil na oder g. režiser in pisatelj Marijan Willemart. G. dr. Debeljak je zbral najlepše tekste, ki so jih zapisali največji slovenski pesniki in pisatelji Oton Župančič, Ivan Cankar, dr. Joža Lovrenčič, dr. Ivan Pregelj in dr. Alojzij Gradnik. Vse te bisere, ki jih je poročila vrhovom slovenske literature neizmerna bol ob smrti dr. Janeza Ev. Kreka je z mojimstrsko besedo povezal pesnik g. dr. Tine Debeljak, na odru sta jih pa podajala tako, kot znata samo gg. Marijan Willemart in Maks Nose; za odrom je Debeljakov povezovalni tekst govoril pesnikov sin g. Tine Debeljak ml. Škoda le, da je bila ponekod glasba, ki je spremljala izbrane tekste, premočna ter jih je dušila.

Recitacijo izbranih tekstov je zaključila spominska beseda dr. Korošca, osebnega Krekovega prijatelja in najožjega sodelavca ter soborca za slovensko svobodo ob pogrebu dr. Kreka pri Sv. Križu v Ljubljani. G. Nose jih je podajal s takim občutjem, da je bilo resnično čutili bol, katere so bile polne poslovnice Koroščeve besede, iz katerih se je potem iztrgal borbeni klic „Dvignite glave, kajti približuje se vaše odrešenje“.

Tako so svobodni Slovenci počastili spomin očeta slovenske svobode ob 50-letnici njegove smrti.

SLAVNOSTNA VEČERJA

Po slavnostni akademiji je bila skupna večerja. Kljub slovenski birmi, ki je bila v nedeljo, dne 29. oktobra, je bila na njej udeležba odlična. Pet dolgih miz v dvorani je bilo povsem zasedenih (okrog 200 oseb).

Za njimi so sedeli v Argentini živeči člani NO za Slovenijo, predstavniki tradicionalnih slovenskih demokratičnih političnih strank, gibanja za slovensko državo, slovenski dušni pastirji, slovenski kulturni ustvarjalci odborniki slovenskih osrednjih organizacij in ustanov, slovenskih domov s področja Vel. Bs. Alresa, mladinskih organizacij SFZ in SDO, Slov. kat. akad. starešinstva, Slov. kat. akad. društva, slovenskih pevskih zborov, gledaliških družin, vzgojitelji slovenske mladine, predavatelji po slovenskih društvih, organizacijah in domovih, slovenski protikom. borci iz obeh bojevnih organizacij Vestnik in Tabor ter odborniki slov. športnih odsekov. Z eno besedo: Vsa Slovenija v emigraciji, ki je pod svojim ljubečim okriljem zbrala svoje zveste sinove in hčere, da ob topli misli manj prežive lep prijateljski večer.

mo načela, po katerih naj usmerjamo svoje življenje“ (str. 28) in naniza celo vrsto opozoril, kako se moramo varovati zmot. Tako n. pr., ko gre za uporabo načel, sprejetih po izročilu, je treba upoštevati, da „se marsikako načelo... prilagodi življenjskim in kulturnim potrebam v nekem času in kraju, se s tem relativizira, a se pozneje ta relativnost pozabi in se tako relativizirano načelo postavlja ter zopet ima za čisti in izčrpn izraz naravnega ali večnega zakona“ (str. 35).

V naslednjem sestavku: **Uporaba načel**, se avtor suče še vedno na spoznavno področju in kaže, kako „moramo od ideje ali načela iti vedno globlje v konkretno stvarnost“ (str. 55). Ko učen razpravlja o sintezi in praktičnem silogizmu, o zaprti in odprti morali, o pametnosti in še mnogočem drugem, med tem neprestano opozarja, kako težko je najti objektivno resnico: „Tudi ta razčlemba prehoda od načela do dejanja tedaj izpričuje, kako težka in tvegana je ta pot in kako lahko se kje zmotimo ali napačno odločimo in je potem rešitev napačna. Vse to je treba imeti v mislih zlasti, kadar sodimo dejanja, svoja ali drugih, a ostanemo v sorazmerno udobni sferi načelnosti“ (str. 60).

Načela in kulturno ustvarjanje je predmet nadaljnjega poglavja. Avtor razvija zanimive in globoke misli o kulturnem delovanju na sploh in še posebej o kulturnem ustvarjanju. Pri tem ga v prvi vrsti „zanima, kako se v tem ustvarjalnem procesu uporabljajo načela, to je znanje, pravila, sodila“ (str.

Ta črni praznik, ki nam je dal dovolj solza in bridkosti in očiščenja, nam je obenem dodelil posebno dragocen dar: vrnil nam je spoznanje, ki nam je bilo v teh časih že skoraj izgubljeno, da more obroditi sočen sad le tisto delo, ki je bilo spočeto in izvršeno v čisti poštenosti. Vsako delo, ki je vzkliklo iz kalne misli, je ob rojstvu mrtvo. Krek je dokazal z vsem svojim življenjem, da je laž tista beseda o dvojni morali temveč, da je morala povsod in vselej le ena, doma za pečjo, na očitni cesti, na razburkanem shodu, na zaupnem sestanku in v državnem zboru. Dokazal je, da poštenost ni suknja, ki se jo da v prednji sobi zamenjati za svetli frak sebičnosti. Narod je kakor otrok: brez dolgega premišljevanja in brez omahovanja previdi bistro, občuti brz, kdo mu daje in kdo mu jemlje. Zato so vroče, naravnost iz srca privrele solze ob grobu moža, ki je dal svojemu narodu vse in edino, kar je imel: svoje življenje.

(Ivan Cankar ob smrti dr. Janeza Ev. Kreka)

Partija brez mladine

Dne 16. oktobra je imel v Ljubljani sejo izvršni odbor Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije. Na njej je sekretar Franc Popit med drugim ugotavljal, da se je v zadnjih letih v Zvezi komunistov Slovenije število članov, starih do 25 let, zmanjšalo od 12.605, kolikor jih je bilo leta 1960, na 6.063 v letu 1966. Pri tej ugotovitvi je poudarjal, da to „ni samo statistični deficit, marveč eden izmed temeljnih vsebinskih problemov Zveze komunistov“.

Do gornjih ugotovitev so prišli vodilni komunistični funkcionarji ob razpravljanju preosnove komunistične partije. Pri tem so ob dejstvu, da se je

število mladine v partiji v nekaj letih znižalo na polovico, ugotavljali, da bo partija postala „za mladino privlačna samo toliko in takrat, ko bo miselno, akcijsko in politično ustvarjalnejša in radikalnejša pri razreševanju protislovij v družbenem razvoju oziroma problemov, ki žulijo mladi rod“. Naglašali so tudi, „da se mladina ne zadovoljuje zgolj s splošnimi in načelnimi stališči o samoupravljanju in razvijanju socializma na sploh, marveč jo zanima tudi konkretna praksa. Pri tem pa dostikrat ugotavlja v ravnanju nekaterih komunistov razkorak med načelnimi stališči in prakso“.

Kam odhaja slovenski denar?

V ljubljanskem komunističnem parlamentu je bil dne 9. oktobra na seji republiškega zbora dan interpelacija.

Na vprašanje kom. poslanca Ivana Krefta o tem ali je umesten sedanji način delitve sredstev med republikami in zvezo, po katerem so prizadete predvsem republike z visoko produktivnostjo dela, je odgovarjal v imenu izvršnega sveta Jože Štrukelj.

Med drugim je navajal, da je Slovenija leta 1957 iz svojega narodnega dohodka prispevala v centralne sklade v Beograd 32,6%, v letu 1958 26,8%, v letu 1966 pa 10,3%. Spreminjanje sistema po izjavi predstavnika izvršnega sveta in končano ker da se izvršni svet zavzema za to, da bi opustili zvezno omejevanje dohodninskih stopenj in prepustili to republikam in da naj bi se dalje sredstva zveznega proračuna ne odvajala v gospodarstvo in tudi ne v gospodarstvo nerazvitih področij, ker v ta namen obstaja že sklad federacije za kreditiranje gospodarskega razvoja nezadostno razvitih republik.

Glede „prelivanja sredstev“ je pa predstavnik izvršnega sveta navajal,

Večerjo za povabljenе goste je pripravila kuhinja Slovenske hiše, stregle so pa z vso požrtvovalnostjo slovenska dekleta in fantje.

Večerja je potekala v pravem slovenskem domačnem razpoloženju, ki je prihajalo vedno do izraza kljub slavnostnemu vzdušju, ki je prevevalo vse prireditve. Skupno večerjo slovenskih javnih delavcev je spremljala s plošč slovenska glasba in slovenske pesmi.

da se s spremembo sistema in predpisov presežejo proračuna ne prelivajo več v federacijo in da vsaka družbenopolitična skupnost od leta 1958 prosto razpolaga s svojimi proračunskimi presežki“.

Ugrabitev dr. Draganovića

Poročila iz Trsta navajajo, da so agenti Titove komunistične UDBe ugrabili v Trstu znanega hrvatskega javnega delavca dr. Krunoslava Draganovića. In to pred zadnjim hrvatskim romanjem v Rim.

Dr. Draganović je imel z nekaterimi svojimi znanci, ki so mu sporočili, da se bodo udeležili romanja, dogovorjen sestanek v Trstu, odkoder je nameraval nadaljevati potovanje z njimi v Rim. Toda, ko je pred hrvatskimi romarji prišel v Trst v dogovorjeni hotel, so ga tam čakali agenti Udbe, ga zvalili na ulico, spravili v avto ter ga odpeljali čez mejo v Zagreb, nato pa v Beograd, kjer ga zaslišujejo.

Po poročilih iz Trsta so agenti Udbe ugrabljenemu dr. Draganoviću vzeli ključke od njegovega danajskega stanovanja ter odnesli ves njegov arhiv, med katerim je bilo tudi gradivo o pokolju hrvatske vojske.

Ugrabitev dr. Draganovića je nov zločin komunistov nad svojimi političnimi in idejnimi nasprotniki ter znova potrjuje, da se proti njim poslužuje prav tistih sredstev, kakor v časih svojega največjega nasilja in krvolonoosti in to tudi sedaj, ko v UDBI ni več Rankovića.

Dr. Vinko Brumen: Iskanje

(14 x 19), 284 str. Opremil arh. Božidar Bajuk. Založila in izdala Slovenska kulturna akcija, Buenos Aires 1967.

Naš priznani kulturni delavec dr. Vinko Brumen je v knjigi ISKANJA objavil 14 sestavkov, v katerih razodeva in razklada misli, ki „so bile napisane zlasti ob opazovanju in študiju naše zdomske skupnosti, posebej še te v Argentini“ (str. 9). Osem teh sestavkov je leta 1965 predložil Slovenski kulturni akciji za Velikonjevo božično literarno nagrado, ki jo je tudi dobil.

Čeprav so ti sestavki vsebinsko različni in samostojni, tako da „vsakdo lahko prvo prebere to, kar mu je najbližje“ (str. 10), so kljub temu povezani v lepo celoto. Vsi so namreč bili pisani „ob mislih na skupnost, v kateri se radi pritožujemo zaradi različnosti mnenj in mnogoterosti cepljenj. Ni namreč v njih naša največja nesreča in najhuša slabost; ta je v naši ne-moči in ne-volji, da bi neogibnost in celo pomen razlik domeli ter skupnost kljub njim in celo na njih gradili. Naš vzor je le preveč enolična ljudska gnošta, ki bi vedno isto mislila, enako čutila in v en korak stopala. Išče mo enotnosti v istosti in istoličnosti, enakosti, ki ubija; s tem spodkopujemo korenine žive skupnosti. Proti temu sem skušal v knjigi pokazati, tudi jaz, upravičenost in celo vrednost različnosti. Pa tudi upravičenost sprememb, ki jih življenje terja. Kakor v zunanji naravi, so razlike in spremembe tudi v človeških skupnostih lahko veliko bogastvo. Lahko so vir novih iskanj in do-

sežkov, torej vir napredka in izpopolnjevanja. Nevarne in eksplozivne pa postanejo, če jih skušamo zatreti, ker delamo proti naravi. Kadar tako iščemo enotnosti, razdiramo. Nekaj drugega pa je vodstvo in uravnavanje. To umeti in si tudi osvojiti, je začetek zlasti politične modrosti in pameti“ (Str. 9 sl).

Knjiga, ki je vsebinsko bogata in dokaj obsežna, ima pet delov. Prvi: **Brez vodnikov in luči**, je kratak uvod v celotno delo. V njem avtor utemeljuje potrebo in upravičenost svojih „Iskanj“ in tudi bravce spodbuja k iskanju resnice. Življenje je namreč vedno polno problemov, ki jim moramo iskati rešitve. To še posebno velja za življenje v zdomstvu, kjer zaradi spremenjenih razmer ne moremo kar mehanično uporabljati rešitev, ki so imele in morda še imajo svojo veljavo v domovini. Poleg tega našo zdomstvo postavlja pred nove, prej neslutene naloge. „Zato se naporu, da najdemo pravo smer in pot, ne moremo ogniti. Iskanje je naš romarski poklic“ (str. 16).

Drugi del knjige ima naslov: **Od načel do dejanj** in obsega štiri poglavja. Predmet prvega so Načela, pri čemer so mišljena predvsem pravna načela. Avtor kaže na „težave, na katere zadene mo... kadar iščemo smeri in potov v načelih, ki so nam bila izročena ali do katerih smo se sami dokopali (str. 28). Odgovarja na vprašanje „odkod dobiva-

81). Ko s fino psihološko analizo skuša „prodreti v ustvarjalno globino duše ter osvetliti nastanek ustvarjalnih zamisli“ (str. 83), odkriva nove težave, ko gre za aplikacijo „načel in sploh nekega vedenja in znanja... na kulturno ustvarjanje“ (str. 76). „Pri raznostnosti, vedni novosti vsaj v najboljših primerih celo enkratnosti dejanj in odsevaritev, je uporaba načel in vodil precej košljiva zadeva“ (str. 78). „Koliko večja bo težava, kadar skušamo načela uporabiti v ustvarjanju nečesa, česar sploh še ni, kadar šele iščemo in kar je že po opredelbi enkratno“ (str. 83). Avtor pri tem misli predvsem na znanost in umetnost ter njuna strokovna načela. H koncu pa se spet povrne na etično področje, ko obravnava „vprašanje osebne svobode v pravem ravnanju“ (str. 87), kjer pa pojem psihološke svobode ni dovolj jasno in točno opredeljen (glej str. 88 sl.).

Načela in presojanje je zaključno poglavje drugega dela. Posvečeno je kritiki kulturnega dela in kulturnih delavcev. Ker „veljava npravnstvenih načel sega na vsa področja človeške kulture“ (str. 95), „je prav da se opozarja na kršitve npravnega reda, tudi kadar se gođa na področjih kulturnega ustvarjanja“ (str. 96). To daje avtorju priložnost, da znova vzame v pretres „nekatero težavo, zlasti tiste, ki so v zvezi z uporabo načel v kritiki“ (str. 96). In „plod vsega tega razmišljanja naj bi bilo tudi umevanje, zakaj moramo biti strpni v razmerju do soljudi“ (str. 108). „Načela naj nam bodo... luč, v kateri presojava svoje in tuje spozna-

nje in ravnanje, ne bič, ki ga vihtimo nad drugimi in se sami skrivamo za njim“ (str. 114).

Tretji del knjige: **Misli o kritiki**, ima isto osrednjo misel kot pravkar omenjena razprava, le da jo avtor vse bolj na široko obdela in hkrati strokovnjsko obravnava celo vrsto vprašanj, ki so s kritiko v zvezi. Tudi ta del obsega štiri poglavja: 1) Cenzura, kontroverza in kritika; 2) Zmote in kritika; 3) Osebnе napake in kritika; 4) Kritiki in kritika.

Četrty del knjige, ki nosi naslov: **Naseljenci in narodnost**, je zopet razdeljen v štiri poglavja. Predmet prvega je **Narodnost**. Avtor o narodnosti razmišlja teoretsko, ker „skuša stvarnost videti tako, kakor je, pa naj je izsledek študija prijeten ali neprijeten, naj našim željam in načrtom služi ali jih ovira... pri katerem gre le za resnico in nič drugega“ (str. 176). Prikaže nam ne le statičen, temveč tudi dinamičen vidik narodnosti, to se pravi razvoj iste narodnosti in prehod iz ene v drugo. Dalje analizira vlogo raznih činiteljev narodnosti in prihaja do zaključka, da je „narodnost... v prvi vrsti kulturni pojem“ (str. 190).

V naslednji razpravi: „Prenarajanje ali transkultuiranje“, avtor rešuje koščljivo „vprašanje vključevanja v narodno in državljansko skupnost, ki je naseljence sprejela“ (str. 193). Pri tem se zaveda, da je „najslabši način reševanja tega... vprašanja, zapiranje oči pred njim (nojeva politika), tajitev očitnih dejstev, ali pa deklariranje praznih, četudi bobnečih gesel ali public“

Novice iz Slovenije

Letalski nesreči

Dne 10. oktobra je pri vasi Gorjani, 25 km severno od Bora, na pobočju planine Stol v Srbiji strmoglavilo in se razbilo dvomotorno potniško letalo mariborskega podjetja Hidromontaža in podjetja za graditev energetskega in plovne sistema na Donavi pri Djerdapu. Vsi potniki in pilot so se smrtno ponesrečili. Ti so bili: ing. Alojz Križar, komercialni direktor Hidromontaže, ing. Bogo Tomše, vodja projektivnega biroja, Franjo Rebersak, predstavnik podjetja v Beogradu, ing. Djuro Bogdanović, vodja montaže HE Djerdap, ing. Ciril Verle, vodja oddelka za varjenje pri podjetju, Aleš Tičar, komercialist in Vilibald Tomašič iz Ptuja, pilot mariborskega Aerokluba.

Tomašičevo družino v Ptuj je istega dne zadela še druga nesreča. Skoro ob isti uri kakor sin Vilibald, se je v Kraljevu ponesrečil njegov starejši brat Jure kot letalski kapetan.

V Mariboru so prenovili prostore tamonjske študijske knjižnice. V njej so 12. oktobra odprli spominsko razstavo ob stoletnici rojstva msgr. dr. Franca Kovačiča, idejnega pobudnika za ustanovitev mariborskih znanstvenih in kulturnih združenj. Zgodovinsko društvo, časopis za zgodovino in narodopisje, študijska knjižnica, arhiv in muzej. Dr. Kovačič je bil tudi borec za severno slovensko mejo, zgodovinar in filozof. Z dr. Korošcem in dr. Jerovškom je sestavljal trojko — trije risi, ki ima izredne zasluge za vsestransko obnovo na štajerskem in za ohranitev ter utrditve slov. narodnega duha in zavesti.

Letošnje neugodno vreme je vinski pridelek v Halozah zmanjšalo za okoli 20%. Pomlad je bila lepa, poletje z veliko sušo skoro do srednje septembra, z dvakratno točo, nato pa deževje, zaradi katerega je začelo grozdje gniti. Poleg tega je bilo za trgatve tudi premalo trgačev.

Pri zdravstvenem pregledu 608 študentov raznih mariborskih visokih šol

so ugotovili, da so med oboleni med študenti na prvem mestu duševne motnje in psihonevroza. Kot vzrok navajajo velike napore študiranja, mladine, ki jih povzročajo velika oddaljenost od šole, stanovanjske stiske in slaba prehrana.

Društvo slovenskih skladateljev v Ljubljani tudi letos nadaljuje akcijo za nove slovenske skladbe. Z več slovenskimi skladatelji je podpisalo pogodbe, da bodo do 31. marca prihodnjega leta napisali komorna in solistična dela ter jazzovsko skladbo. Pogodbe so podpisali naslednji skladatelji: Božič, Bravničar, Ciglič, Jež, Juvanec, Krek, A. Lajovic, Lebič, Lipovšek, Lovec, Magdič, Petrič, Ramovš, Srebotnjak, Štibilj, Šivic, Štuhec, Švara, Vremšak, Janez Gregore, Lesjak, Obenzik in Ati Soss. Ob podpisu pogodbe so prejeli po 1500 novih dinarjev.

V Cerknem so 8. oktobra odkrili spominsko ploščo skladatelju domačinu Petru Jerebu ter tako počastili 100-letnico njegovega rojstva.

Umrli so. V Ljubljani: Jožica Bonač, Pavle Grčar, direktor tobačne tov. v pok., Ivan Bydlo, prof. na gradbeni visoki šoli, Gabrijela Belič, Jože Dolinar, Janez Kranjec, urednik Pavlihe, Jože Kramar, Janez Žargaj, Pavla Umek roj. Klampeter, Ivan Kambič, Marija Tepina roj. Nartnik, Bogdan Svetek, Adolf Potokar, v. svetnik drž. žel. v pok., ing. Alojz Pučnik, Marija Jezeršek roj. Jelovčan, Karel Slapničar, Franciška Cvetkovič roj. Trkal, Marija Kušar, Ivana Pogačar in Stanko Žerjav v Krškem, Jože Capuder, kolar v Krtni, Pavla Peterca roj. Ahlin v Dobrunjah, Jože Dagarin v Kranju, Janko Šolar v Stari Loki, Ana Jerala roj. Štular v Podbrezju, Jože Jelinkar, žel. v pok. v Kresnicah, Franc Vodopivec v Krškem, Anton Košak v Celju, Ivan Svoljšak v Škofji Loki, Ivan Granfola, župnik v Negovi, Štefka Pirnat roj. Lecker, učit. v pok. v Mariboru in Albert Areh, župnik pri Sv. Ožboltu.

SLOVENC V ARGENTINI

BUENOS AIRES

Birma slovenskih otrok je bila v nedeljo, 29. oktobra na praznik Kristusa Kralja v ukrajinski stolnici v ulici Ramón L. Falcón. Sv. mašo za birmance je imel g. msgr. Anton Orehar, ki je nato podelil tudi zakrament sv. birme 174 slovenskim otrokom. Pri sv. maši je pel slov. pevski zbor Gallus.

Šolski tečaj nadškofa dr. Jegliča v Slovenski hiši je imel v soboto, 28. oktobra lepo slavnost. G. Jure Rode, ki v tečaju poučuje verouk je blagoslovil svilen slovensko zastavo tečaja. Na slavnosti je o pomenu tega dogodka govoril mladini g. dr. Jože Dobovšek. Na sporedu je bila še recitacija, slavnost je pa zaključila narodna himna.

V vrsti prireditev „Moronskega tedna“ sta občina in škofija v Moronu pri-

pravila tudi koncert, ki je bil v sredo, 4. okt., v moronski katedrali. Na koncertu je nastopil zbor Santa Cecilia iz Ciudadela, zbor Lorenzo Perosi iz Ituzaianga in Slovenski pevski zbor „Gallus“, ki je pripravil za ta večer 8 točk iz naše nabožne vokalne literature (dve Hladnikovi, po eno Schwabovo in Tomčev ter tri Gallusove motive). Z izvajanjem našega zbora je navzoča publika izredno zadovoljna ter je bil zbor deležen še osebne pohvale moronskega škofa msgr. dr. Raspantija, intendenta polk. Romera Onetta in drugih navzočih predstavnikov. Tudi petje solistke, ge. M. Marinčkove, je bilo predmet zelo laskavih izjav. Velik del zborovega izvajanja je bil posnet za poseben spominski film o proslavah letošnjega „Moronskega tedna“.

(str. 193). Ugotavlja, da je prenarajanje zgodovinsko dejstvo pri vseh narodih; razčlenja proces prenarajanja; dokazuje, da je ta proces nujen in potreben, tako s stališča naseljencev kot s stališča naseljence sprejemajoče skupnosti; in končno trdi, da je etično dopusten in morda celo zaslužen.

Nato pa avtor preide na Dolžnost do rodne domovine. Najprej načelno razpravlja o domovini in njenem odnosu do naroda; dalje ugotavlja, da ima isti človek lahko več vrst domovin. Po analizi pietet do staršev razglablja o pozitivnih in negativnih dolžnostih do domovine, tako rodne kakor nove, do domovine staršev ali domovine otrok. Prihaja do zaključka, da „še ne moremo z vso gotovostjo in zlasti ne z vso natančnostjo določiti, kaj vse smo narodu (in domovini) dolžni“ (str. 245). Iz tega sledi, da zadeva „zaslužiti še mnogo študija zlasti pa mnogo moralne resnobe s strani vsakogar izmed nas... Na drugi strani pa se moramo zavedati nevarnosti, ki jo vsebuje prelahkomiselno naštevavanje in nalaganje dolžnosti do naroda (in domovine)“ (str. 245 sl.).

Vprašanje slovenstva naše mladine je zadnja razprava o narodnostnih problemih. Avtor se sprašuje „čigava je sploh ta 'naša' mladina“ (str. 257) in „čigava se čuti naša mladina“ (str. 260). Opozarja, kako „mi sami, in to največje prav tedaj, ko skušamo doseči nasprotno, pospešujemo to, kar imenujemo narodno odtujevanje“ (str. 261). Daje dragocena navodila za pravilno

narodno vzgojo, ki mora upoštevati nove razmere in omogočati sintezo dveh kultur, slovenske in izseljenske. „Tudi reševanje vprašanja naše mladine naj bi tedaj šlo v smeri njihove največje sreče, v spoznanju in priznanju njihovih posebnih problemov, v pripravi na njihovo prihodnost, bolj kakor v zvestobi preteklosti“ (str. 274).

Ta del knjige o narodnosti je od vseh najdaljši, pa verjetno tudi najboljši in za nas najbolj aktualen. Avtor sicer upošteva tradicionalno gledanje na narodnost, ki je med nami še vedno nekako ofiicialno, vendar se istočasno dviga visoko nad to gledanje. V tem se povsem ujema z mislimi, ki sem jih že leta 1964. izpovedal na 12. socialnem dnevu in svojem predavanju „O zakonu, družini in narodnosti“. Vendar je avtor do svojih spoznanj prišel samostojno, ker omenjenega predavanja — tako mi je zaupal v zasebnem razgovoru — kljub temu, da je tedaj že bilo objavljeno, ni imel v rokah, ko je razprave pisal.

Peti del knjige: Največja pa je ljubezen, je kratek zaključek Iskanj. Avtor še enkrat približe misel, ki se kot rdeča nit vleče skozi vso knjigo: „Težka je pot do spoznanja“ (str. 277). Tako težka, da jo je mogel prehoditi le, ker se je naslonil na „ljubezen, ki mu je bila vodnica v tem iskanju“ (str. 277). „In glavni smoter... iskanja je bil pokazati, da ni vedno in nujno v zmoti, še manj poln zlobe, kdor drugače misli in ravna kakor pa mi; in če je v zmoti, ni nujno kriv te nesreče, ker je pot do

Julija Zurec - Jelenčeva

Po dolgem in težkem trpljenju je v četrtek, 26. oktobra, v prvih popoldanskih urah mirno v Gospodu zaspala ga. Julija Zurec, žena odvetnika in znane slovenskega javnega delavca g. dr. Celestina Jelenca. Novico o njeni smrti so slovenski ljudje na področju Vel. Bs. Airesa zvedeli še isti dan. Vse je zadelo, ker je rajna gospa bila povsod znana, priljubljena ter je uživala splošen ugled.

Rajna Julija Zurec se je pred 72 leti rodila v Kandiji pri Novem mestu. Njen oče, rajni Zurec-Štembur, je imel daleč naokoli znano gostilno ter je užival velik ugled ne samo v domačem kraju, ampak po vsej Dolenjski in še dalj. V

SLOVENSKA VAS

Poplava in begunci

Ob prestopu bregov reke Matanza je bila Slovenska vas nedavno postavljena na preizkušnjo svoje trdnosti, zavesti in krščanske ljubezni. Mirno lahko priznamo, da je preizkušnjo dobro prestala. V farnem kolegiju Marije Kraljice, v Slovenskem domu in v bližnji državni šoli smo videli več kot tisoč beguncev, katere so narasle vode pregnale iz njihovih domov. Več kot deset slovenskih mater-žen se je posvetilo skozi pet dni kuhanju hrane zanje in slovenski fantje so prevzeli varnostno službo med njimi, najprej sami, pozneje pa pod varstvom argentinskih oboroženih sil. Prej navedena tri begunska taborišča so sestavljala eno taboriščno enoto, kateri je stal na čelu rev. Janez Petek CM, naš vikar. Lahko rečemo, da praktično ni bilo slovenske hiše, ki ne bi na ta ali oni način prispevala k olajšanju usode poplavljenec v obliki jestvin, obleke ali obutve. Pa tudi prispevek lanuške občine je bil ob tej nevarnosti boljše organiziran, kakor pa smo bili doslej vajeni.

V sredo, 11. novembra okrog osme ure zvečer je voda obkolila ločen hektar, ki se imenuje Urbančevina. Njeni prebivalci se v ogromni večini niso hoteli umakniti v zasilna taborišča, temveč so sklenili čakati boljših časov na strehah hiš in drugih dvignjenih prostorih. Ob tej priliki se je izkazala dobro slovenska previdnost, da so bila selišča najprej zadostno dvignjena, potem pa gradbena dela dobro izvršena. V nekaterih primerih je prišlo v slovenske hiše sicer nekaj centimetrov vode, toda v večini hiš so mogli na streho dobivati hrano in druge potrebščine. Naraslanje vode je zaradi smeri vetra zadobilo tako hitrost, da je bilo za 800 metrov daljave od Urbančevine do treh deloma zalitih hektarjev Slovenske vasi potrebnih pet ur. Od takrat naprej je voda v nadaljnjih 16 urah narasla le za kake 4 centimetre, nakar je začela polagoma upadati.

Prizadeta škoda v večini primerov ni bila znatna. Po zatrtjevanju starih prebivalcev tega okoliša se še nikdar ni zgodilo, da bi prišla voda do take višine. Leta 1914 je po pripovedovanju po razsežnosti zajela 200 m manj. M. J.

resnice težka in tvegana in često vodi celo skozi zmote ali vsaj tesno ob njih“ (str. 278). Vsaj „k večji strpnosti do vseh in vsakogar, kadar že ne zmoremo večje ljubezni, bi rada pomagala ta razmišljanja“ (str. 278).

Knjiga je priča avtorjeve globoke izobrazbe, široke razgledanosti in velike načitanosti. Vendar se pri branju občuti, da „v knjigi zbrani sestavki niso bili napisani po vrsti, kakor so nastajali, zato se nekatere misli ponavljajo ali prehitevajo“ (str. 10). Knjiga je pisana zares iskreno, objazno, naravnost toplo in z veliko ljubeznijo do resnice, do stvari in do človeka. Zato zasluži, da jo z enako ljubeznijo preberemo. Iskreno želimo, da bi knjiga našla pot v čim širše kroge naše skupnosti, iz katere je izšla in kateri je namenjena.

Knjigo, ki jo je avtor posvetil svoji ženi, je zelo okusno opremil arh. Božidar Bajuk. Tudi tiskarsko je knjiga dovršena (imena tiskarne nisem mogel zaslediti).

Knjiga je izšla kot štirinajstdeseta publikacija Slovenske kulturne akcije, ki je z njo stopila v deseti letnik svojih knjižnih izdaj in kateri zato po pravici gre naše iskreno priznanje in zahvala.

Še nekaj! Uredništvo Svobodne Slovenije me je za tole poročilo prosilo pismeno že 31. avgusta. Vsa zapoznitev gre izključno na moj rovaš, zaradi pomanjkanja časa seveda.

šolo je hodila k sestram notredamkam v Šmihel pri Novem mestu, nato pa jo je oče poslal še k sestram v Eggenberg pri Grazu.

Za življenjskega tovariša si je rajna gospa Julka izbrala g. dr. Celestina Jelenca ter se z njim poročila leta 1921. Z njim je nato živela do leta 1945 v Ljubljani. Bila mu je skrbna in ljubeča žena. Leta 1945 je odšla z njim v begunstvo na Koroško, nato pa v Italijo. Najprej je živela s svojim možem v taborišču Monigo, nato pa v Serviglianu. Od tu je spremljala svojega življenjskega tovariša v Rim, kjer je na Corso Trieste vodila kuhinjo Jugoslovanskega podpornega društva.

V Argentino je prišla leta 1948. Ker je bil njen mož hudo bolan, je prevzela breme za vzdrževanje obeh na svoja ramena. Bila je najprej kuharica pri neki švicarski družini, po preselitvi v Mendoza je skrbela za oba s šivanjem. Isto je delala tudi še nekaj časa po vrnitvi v Buenos Aires. Medtem se je pa zdravje g. dr. Jelenca toliko popravilo, da je lahko sam uredil svoje gospodarske razmere.

Rajna gospa je zbolela pred enajstim leti. Morala je na operacijo. Po njej je bila vsa leta pod zdravniškim nadzorstvom. Letos se ji je zdravje začelo vidneje slabšati, kar je pričalo da se je zavratna bolezen začela hitreje širiti. Zdravniki so storili vse, kar so po dosedanjih izsledkih medicinske vede mogli storiti. Dne 26. oktobra jo je Bog rešil hudega trpljenja ter jo poklical k sebi kot svojo dobro služabnico in plemenito ženo, ki je zvesto izpolnjevala njegovo zapoved ljubezni do bližnjega vse svoje življenje ter lajšala trpljenje in gorje, kjer je le mogla. Nekaj ur pred njeno smrtjo je bil ob njeni bolniški postelji še njen mož. Še ga je spoznala in se poslovila od njega.

Zorko Simčič: Krst pri Savici

V počastitev 1200-letnice pokristjanjenja, 1100-letnice obiska sv. Cirila in Metoda in v proslavo misijonske nedelje v letu vere sta Slovenska misijonska zveza in Slovensko gledališče v Buenos Airesu priredili po Repentabru, Torontu in Mendozji Simčičevo igrano Krst pri Savici po istoimenskem Prešernovem epu. Dozdej sta bili dve predstavi, premiera 21. oktobra ob pol 9, repriza 22. oktobra ob 6. Premiera ni bila najboljša obiskanka, ker so bile cene stopnicam povišane, repriza je imela boljši obisk. Zamišljal in režija sta delo g. Nikolaja Jeločnika.

Zorko Simčič je podobno kot Vombegar Levstikovega Krpana teatersko obdelal Prešernov ep Krst pri Savici. Kot je že Govekar dramatisiral Krpana, tako je bilo tudi mnogo gledaliških prizorov iz Krsta na odru že v dobi italijanskih besed, predvsem iz konca epa, kjer govorijo Črtomir, duhovnik in Bogomila, a bile so to bolj nekakšne deklaracije kot pravi gledališki prizori. Simčič je že doma iz besedil in prizorov napisal libreto za opero, ki jo je komponiral Matija Tomc; Katoliški misijoni so potem natisnili Simčičevo gledališko besedilo in po več letih je Simčič to besedilo izpopolnil in izdal v knjigi. Premierska publika je naporno in uspešno delo avtorja nagradila z aplavzom, ko ga je po predstavi režiser predstavil občinstvu. Takoj povem, da se je Simčič od Prešerna oddaljil le z ustvaritvijo nove večje vloge Gojmira, pač da je ustvaril protiigro, manjših vlog Plunkarja, Bistre, Gorazda in Siegfrida, s patetično gesto Valjuma, potem pa še z maso mož, žena in mladine.

Šest slik, ki sestavljajo predstavo, imenuje režiser globoke impresije, ki ne dovolijo pravih dramatičnih zagona in pogona (Glas z dne 10. X. 1967). Mi bi rekli: dramatične realistične kompozicije, kar je morda ostanek libreto in vernost romantičnemu Prešernovemu epu. Po zamišli režiserja so pa igralci na odru junaki našega časa in zmaga Črtomira pa Bogomile je vera v vstajenje slovenskega pokoncilskega človeka. Menda so ljudje na Repentabru in v Torontu med predstavo jokali.

A naj preidem na sodelovanje nastopajočih. Pred pričetkom premiere je k praznikom in spominom, katere smo proslavljali, spregovoril direktor msgr. Anton Orehar. — Bogomilnega očeta Staroslava, ki se je sprebnil hkrati z Bogomilo, je igral naš najboljši igralec karakternih vlog g. Marjan Willenpart in ustvaril res impozanten lik. —

Vsak teden ena

NAGROBNI NAPIS

Dr. Alojzij Gradnik

*Prej hodili smo v temini,
zdaj smo prišli v luč k Bogu.
Prej smo bili le v tužini,
zdaj smo našli pot domu.*

Vedela je, da se ji bliža smrt. Svojim obiskovalcem je v zavodu v ulici Havana v Villa Devotu v Bs. Airesu obljubljala, da bo zanje molila pri Bogu, da jim bo tako povrnila vso ljubezen in skrb, ki so ji jo posvečali.

Krsto z njenim truplom so prepeljali v Slovenski dom v Carapachay, kjer je ležala na mrtvakem odru vse do pogreba. Sem so jo hodili kropiti Slovenci ne samo iz okoliških krajev, ampak tudi iz drugih slovenskih naselij na področju Vel. Buenos Airesa ter molit za pokoj njene duše.

Pogreb je bil v petek, 27. oktobra. Ob štirih popoldne je imel za rajno gospo Jelenčevno sv. mašo zadušnico g. direktor msgr. Anton Orehar. Po evangeliju je o rajni z naslonom na nauk sv. Cerkve spregovoril tople besede. Zlasti je poudarjal njeno vdanost Bogu in plemenito srce s katerim je delala dobra dela med ljudmi, ki so bili v potrebi in stiski. G. msgr. Orehar je nato ob krsti opravil tudi molitve Reši me, nato so pa številni Slovenci spremljali rajno gospo Jelenčevno na njeni zadnji zemeljski poti na pokopališče v Olivos. Tu je g. msgr. Orehar ob spremstvu g. dr. Frančka Prijatelja in kaplana g. Matije Borštnarja blagoslovil njen grob, ter izmolil predpisane pogrebne molitve.

Gospa Julka naj počiva v miru in naj ji bo lahka argentinska zemlja. Hudo prizadeto g. dr. Celestina Jelenca izrekamo ob bridki izgubi skrbne in ljubeče žene ter zveste tovarišice v življenju iskreno sožalje in sočutje.

Bogomilo je vestno interpretirala gdč. Marjeta Smersu, ki bi ji lahko pustil režiser več svobode pri ustvarjanju lepe vloge. — Črtomira je podal že priznani g. Frido Beznik, ki je na zvočni trak posnete misli malo prisiljeno spremljal, kar se je pa menda že pri reprizi popravilo. G. Beznik, Willenpart in Borštnik so napravili tudi maske. — Gojmira je igral eden naših najboljših mlajših igralcev g. Janez Zorec. — Plunkar je bil v rokah in mimiki preizkušnega g. Cirila Markeža. — Bistro, ribičevo hčer je zelo naravno občuteno podala gdč. Snežna Osterc, ki je poleg gdč. Smersuevje spet enkrat poudarila ženski delež pri igranju. — Gorazd g. Jožeta Žaklja je znova dokazal svojo pripravljenost in uporabnost. — Siegfrid je bil mladi g. Andrej Fink, ki smo ga v zadnjem času že parkrat videli z enako resnostjo igranja. — Valjun je brez dvoma ena najboljših vlog g. Maksa Noseta. — O duhovnu g. N. J. moramo reči, da je s svojo umirjeno naravnostjo tokrat močno prepričal. — Prav dober je bil stražar g. Cirila Jana. — Naravnost odličen pa je bil ribič g. Ludvika Stančerja. — Vsi ljudje iz mase mož, žena, fantov, deklet, otrok in vojščakov so bili povsem na mestu in so bistveno pripomogli k uspehu igre.

Razni tehnični sodelavci so presenetljivo dobro izvršili svoj posel. Uspeh in to veliki uspeh te igre je plod velikega truda in nad vse pohvalo vredne discipline vseh sodelujočih. Scenograf je bil g. Andrés Díaz de Mendoza in Bogomilino oblačilo je izdelala ga. Yolanda González. Sodelovanje argentinskih strokovnjakov je gotovo hvalevredno dejanje, za katero moramo biti iskreno hvaležni. A kraj in čas izpreobrnitve sta tujcem predaleč, da bi to tako zmogli, kot domači ljudje. Kadar bomo igrali kaj iz argentinskega ali svetovnega programa, naj pomagajo Argentinci. Za prizorišče Krsta je Prešeren povedal prizorišče, da dežela kranjska nima lepšega kraja, kot je z okolščino ta podoba raja, kar naj nihče ne razume tako, da želim imeti slap Savice na odru, toda čemu je režijska zamisel, ki „mojo nakazali“, baš zasnovana Ajdovskega gradca? Vprašan, če ne bi bilo pravilneje obleči igralce v krzna, sem pri premieri vpraševalcu pojasnil, da so karantanski Slovenci po Kosu zamenjavali med in krzna za tkanine zlasti z jugom (Italijo) in je obleka Bogomile v tkanini možna, a kakšna naj bo obleka prav te misijonarke, je stvar vzraščanosti v snov Krsta.

Marijan Marolt

OBVESTILA

Sobota, 4. novembra:

V Slovenski hiši ob 19.12. kulturni večer SKA. V okviru Teološkega odseka bo predaval g. dr. Filip Žakelj o Mariji v skrivnosti Kristusa in Cerkve (Ob 8. pogl. Konst. o Cerkvi).

V Slovenski hiši generalna naraščajnica in mladenci na nastop na Mladinskem dnevu. Za naraščajnice ob 15, za mladenke ob 16.

V Slovenski hiši ob 19.30 Večer mladih slovenskih pesnikov v Argentini. Prireja režiser Nikolaj Jeločnik. Vab-

ljeni dijaki, starši in vsi, ki se zanimajo za delovanje mladine v Argentini.

Nedelja, 5. novembra:

Na Pristavi v Castelarju Mladinski dan. Začetek ob 9.

Sobota, 11. novembra:

Slovenski dom, San Martin: Martinovanje.

V Slov. hiši ob 19. sestanek SKAD-a. Predavanje g. p. Kukovice.

Nedelja, 12. novembra:

V Slomškovem domu družabna prireditve.

V Slovenski vasi martinovanje

V Našem domu, San Justo, ob 18 uprizoritev drame Vest.

V Slovenskem domu v San Martinu

bo v soboto, 11. nov., zvečer tradicionalno

MARTINOVANJE

Pečeni in ocvrti piščanci, znani in okusni ževapčiči, prave kranjske klobase s kislim zeljem itd.

Sodeluje orkester PLANIKA

Vse rojake vabimo na

KONCERT

SLOVENSKIH NARODNIH PESMI

Izvajal ga bo slovenski pevski zbor „Gallus“ v soboto, 18. novembra ob 20 v dvorani Slovenske hiše

12. novembra v Slomškovem domu ob 15

DRUŽABNA PRIREDITEV

Sodeluje orkester „PLANIKA“

Naš dom v San Justu

PRIREJA: 12. XI. 67

MAURICE ROSTAND
Drama v treh dejanjih

VEST

Režiser: JANEZ SPEH
Scenograf: TONE OBLAK
Sepetalka: MARIJA MODIC

Začetek: ob 18
Konec: ob 21

Predprodaja vstopnic v Našem domu v San Justu, H. Irigoyen 2756, telefon 621-1760

Sedeži \$ 300 in 250
Stojišča \$ 150

Sobota, 18. novembra:

V dvorani Slovenske hiše koncert Gallusa.

Nedelja, 19. novembra:

V Slomškovem domu občni zbor

V Slov. domu v Berazateguiju celodnevna proslava oblet. blagoslov. doma.

Sobota, 25. novembra:

V Slomškovem domu veseloigra Ženin iz Amerike.

Nedelja, 26. novembra:

Zegnanje v Slovenski hiši.

PAKETE, KAKOR TUDI DENAR ZA BOŽIČ

najbolje in najceneje pošilja

JADRAN PAK

Calle Monte 2049, višina Rivadavie 6400 (omnibus 132 in 223 do Carabobo 700)

Uradne ure: dnevno od 15—19, ob sobotah od 10 do 12.

Pismana naročila kakor tudi giro na Zdenka Kalečak, Casilla Correo Central 340, Buenos Aires

Vse pošiljke so zavarovane

Šolski odbor Franceta Balantiča v San Justu

lepo vabi starše šolskih otrok in ostale na aktualno predavanje

g. Zorka Simčiča

„KAJ POMENI BITI DANES SLOVENEČ?“

Čas: sobota, 11. novembra ob 20 (ne četrtga kot je bilo javljeno v prejšnji številki)

Kraj: Naš dom v San Justu

Hiša

v slovenskem naselju, Alto Castelar, z dvema sobama, veliko obednico, kuhinjo, kopalnico, vrtom ter velikim galponom, pripravnim za obrt. se odda pod ugodnimi pogoji V NAJEM

Pojasnila:

Ventura Bustos 1843, Castelar
T. E. 629-3181

V Slovenskem domu v San Martinu

bo dramatski odsek iz Carapachaya ponovil

JALNOVO SRENJO

v soboto, 18. novembra, ob 8 zvečer

Pred in po igri bo na razpolago telečja pečenka.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Šesta počitniška kolonija. Ker je še nekaj mest na razpolago, podaljšujemo rok prijave. Člani Zedinjene Slovenije imajo \$ 500 popusta za vsakega prijavljenega otroka, ker jih krije društvo. Osebnosti novice

NAROČAJTE IN ŠIRITE SVOBODNO SLOVENIJO

Dr. FRANC KNAVS ODVETNIK

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271

Uradne ure od 17—20

Na telefonu tudi dopoldne (10—12)

Luján, Francia 952

T. E. 735 ali 516

V petek in soboto od 9—13

SDO

SFZ

15

MLADINSKI DAN

5. novembra ob 9 uri

Program je sledeč:

- 9.00 Pričetek odbojke za pokal Božo Tomaž
- 12.00 Sv. maša
- 13.00 Kosilo
- 15.30 Dviganje zastav
- govor predsednice SDO in predsednika SFZ
- razdelitev pokalov športnih dni
- telovadni nastopi: mladenke in naraščajniki vseh okrajev dekleta San Justa, Ramos Mejía, Morona in Slovenske vasi fantje iz Slovenske vasi
- final odbojke
- prosta zabava

Kraj: Slovenska pristava v Moronu

Torek, 7. novembra, ob 16 v Slovenski hiši predavanje g. Zorka Simčiča

„SLOVENSKA MATI V SVETU“

Vabljeni vse matere in žene!

Vsem sorodnikom prijateljem in znancem naznanjam žalostno vest, da je moja ljuba in dobra žena

Julija rojena Zurec

po dolgi in mučni bolezni včeraj, 26. oktobra, v 72. letu starosti mirno in Bogu vdano umrla in da smo je danes na pokopališču Olivos, daleč od njenega ljubljenskega domačega kraja, položili k zadnjemu počitku.

Drago pokojnico priporočam vsem, ki so jo poznali, v prijazen in pobožen spomin.

Buenos Aires, dne 27. oktobra 1967.

Dr. Celestin Jelenec

Šmihelsko pokopališče

Menda ga ni starejšega Dolenjca, ki ne bi bil poznal očeta Štemburja, gostilničarja v Kandiji pri Novem mestu. Bolj ko pristni cviček in dobra kuhinja je vabila goste v njegovo gostilno njegova šaljivost. Blagopokojni Narte Velikonja je v svoji zbirki Anekdote v posebnem poglavju zbral mnogo njegovih šaljivk in dovtipov. Z našo emigracijo je prišla v Argentino tudi ena njegovih hčera, gospa Julka. Pred nekoliko desetimi leti smo jo prosili, naj bi nam za Zbornik Svobodne Slovenije kaj pripovedovala iz spominov na svojega očeta in na nekdanje čase, ko je na Dolenjskem še vladalo veselje, šala in smeh. Ker se je pa za tisto leto za Zbornik nakopičilo preveč gradiva in tudi zapiski o njenih pripovedovanjih niso bili godni za matis, so obležali v našem arhivu. Ko pa je pred nekaj dnevi gospa Julka umrla, smo poiskali dotične zapiske in bomo ob priložnosti kaj iz njih objavljali. Danes ob Vseh svetih in Vernih duš dnevu pa se nam zdi primerno, da ob spominu na vse naše ljube in drage pokojnike in iz pietete do pokojne gospe Julke objavimo, kaj je vedela povedati o pokopališču v njeni rojstni fari šmihel pri Novem mestu.

Naše pokopališče je nekaj posebnega. Starejša pokopališča se pri nas navadno nahajajo okoli cerkve sredi vasi, okoli pokopališča pa stoji hiša in kajžice živega rodu, ki ostaja na ta način v vsakdanji skupnosti s svojimi mrtvimi predniki. Novejša pokopališča pa se večinoma nahajajo izven vasi na nekem samotnem, od prometa odtegnjenem kraju in delajo hladni, otožni in turoben vtis. Naše pokopališče pa ne leži ne sredi vasi, ne na samotnem kraju,

temveč na vzvišenem prostoru sredi žitnega polja in vzbuja prijazni, prijeten in skoro vesel občutek.

Z našega pokopališča se nudi na vse štiri strani sveta lep razgled. Če pogledaš proti severu, imaš pred seboj vso panoramo Novega mesta. Na vrhu kraljuje kapiteljska cerkev z visokim zvonicnikom in poševo prizidanim prezbitერიem. Pod cerkvijo se kakor v betlehamskih jasliah stiskajo bele hišice. Na hribovju za mestom se na levi stra-

ni dviga stari sivi grad Hmeljnik, na desni strani pa vinorodna Trška gora, po kateri so posejane bele zidanice. Prav zadaj pa zapira obzorje dvojni vrh Svetega Kuma s cerkvicama sv. Neže in sv. Jošta.

Če pogledaš proti vzhodu, vidiš kmetijsko šolo na Grmu z njenimi sadnimi vrtovi, žabjo vas, Gotno vas in fruge bele vasice, za katerimi leži ravno Krško polje.

Če pogledaš proti jugu, se razteza pred teboj vse široko sleme bajnih Gorancev. V zelenih gozdovih so se nekdanj skrivali nežne Vile, ki jih je še videl stari profesor Janez Terdina in opozoval, ko so se ob prvi jutranji zarji hodile umivat k studencu, še danes imenovanem Gospodična.

Če pogledaš proti zahodu, vidiš vse kočevsko hribovje od Kump Matla, kjer se svet prevesi v Belo krajino tja do temnera Roca žalostnega spomina, kjer trohne kosti toliko naših mladih ljudi, ki so prav tako kakor mi ljubili življenje, a niso našli pokoja v blagoslovljeni zemlji.

Vmes med cerkvico sv. Petra ob robu Roga nad Krko in Hmeljnikom pa vidiš ob jasnih dnevih zadaj za cerkvico sv. Ane nad Mirno pečjo visoke go-

renjske gore in skalnate vrhove Triglav.

Zadnjič sem naše pokopališče videla o Vseh svetih leta 1940. Ob vhodu rasteta dve lipi. Vhodna vrata so vegasta. Ne dajo se zapirati in so noč in dan odprta. Sredi pokopališča stoji kapelica. Vrh strehe kliče k Vstajenju velik angel, izrezan iz pločevine, ki so mu zimski vetrovi z Gorjancev skrivili trobento.

Po vsem pokopališču so med zeleno travo in pisanimi poljskimi cveticami, v slikovitem neredu razmeščeni grobovi z lesenimi ali železnimi križi, ki so jih nekdanj vlivali v fužini na Dvoru pri Žužemberku.

Tukaj počivajo moji starši in moji sestrji Mici in Pavla, ki je toliko pretrpela pod komunistično strahovlado, in predniki naše hiše skoro tristo let nazaj. Tukaj počiva moja moža stara in njegova sestra, lepa Anica. Tukaj počiva zadnji kranjski deželni glavar Franjo Šuklje z vso svojo družino.

Na nekem spomeniku je pisano v nemškem jeziku, da tukaj počiva Julija plemenita Scheuchenstuel, rojena Primitz — Prešernova pesniška ljubezen — žena predstojnika novomeškega okrožnega sodišča. Stari sodni nadsvetnik

Smola mi je pravil, da je bila res lepa, a zmeraj nekam otožna. Stanovali so v poslopju, ki je zdaj prezidano v bolnišnico Usmiljenih bratov, onkraj mostička čez Težko vodo in so bili bližnji sosede naše hiše. Moj stari oče in stara mati sta v tistem času rojeni hčeri tudi dala ime Julija. Ta teta Julija je bila moja krstna botra in mi je pri krstu dala to ime.

Nikdar nisem mislila, da bom kdaj videla toliko sveta. Videla sem velika in razkošna pokopališča z veličastnimi in umetniškimi spomeniki na Dunaju, v Padovi, v Milanu, v Rimu in tukaj v Buenos Airesu na Čakariti, v Rekoleti, v Olivosu. Ni ga pa na svetu tako domačega, tako lepega in tako toplega pokopališča, kakor je naše. Na njem mora biti kar prijetno počivati. Sam ljubi Bog ve, ali ga bom še kdaj videla.

Še vlak, ki prihaja iz Bele krajine, vselej veselo zažvižga, ko vozi mimo našega pokopališča.

Ko se bo kdo izmed bralcev kdaj vozil z vlakom iz Novega mesta v Belo krajino, naj, čim krene vlak iz postajice Kandija, pogleda skozi okno na levi strani v smeri vožnje in bo sam videl, kako zares lepo je naše pokopališče.